

BILAGA

TVÅ PREDIKNINGAR AV LÆSTADIUS¹

3. *Böndagen 1853*. Ottesangs Text. 2. Petr. 3. 18. Växer i Nådene och vårs Herras och Frälsares *Jesu Christi kunskap*, I anledning af vår upplästa hel. Text skulle vi på denna stund betrakta:

En Christens tillväxt i nåden.

Apostelen skriver icke till oomvända Hedningar, som kunna tillväxa i arghet och ondska, men icke i nåden. Han skrifver icke till nådatjuvar, som icke känna någon märkbar förändring inom sig, hvarken i visdom eller nåd: utan skrifver till omvända och pånyttfödda christna som hafva erfarit Nådens verkningar på sitt hjerta, dessa böra tillväxa i nåden, emedan de kunna ganska lätt förlora alltsammans, om de icke tillväxa. Nådens dyrbara skatter kunna ganska lätt förloras, såsom man ser af den förlorade Sonens exempel. Han hade på ganska kort tid slösat bort sina nådeskatter, och måste slutligen blifva en svinaherde, men kunde ändå icke förtjäna sig födan. Alltså kan en christen genom ovaksamhet gå miste om den nåd som han en gång fått, om han icke tillväxer i nåden och vår Herres och Frälsares Jesu Christi kunskap.

¹ Manuskriften till dessa, för Læstadius-forskningen hittills okända, svenska predikningar ha välvilligt ställts till förf:s förfogande av ägaren, komminister *Sten Stenudd* i Sangis.

Men huru skall nu denna tillväxt i nåden gå till. Man vet att nåden är någonting som angår hjertat allena, och då nåden är någonting kännbart och förnimbart såsom den var hos de första christna, så måste nåden eller nådakänslan, om den icke skall gå förlorad, bevaras och upplifvas genom ordet, som hos den benådade blir lefvande i hjertat. Om en förut benådad själ börjar blifva känslolös och kallsinnig; om Guds ord icke når hjertat, om han blir likgiltig och ljum i sin christendom, så är det ett tecken, att han håller på att förlora sina en gång förhverfvade nådes skatter. Han måste då besinna hvarifrån han är fallen, och genom en ny ånger öfver sin likgiltighet, öfver sin sömnaaktighet, öfver sin ljumhet, öfver sin otacksamhet emot Gud, han måste säga jag genom sann ånger och bättring blifva en nådetiggare; annars kan han snart blifva en nådatjuf, det vill säga en sådan nådatjuf, som länge sedan har fallit ur nåden, utan att veta det. En sådan nådatjuf vart den tjenare som var skyldig tio tusind pund. Han var ordenteligen väckt ur synda dvalan, när han blef kallad till räkenskap af konungen: han kände sin stora syndaskuld. Han blef förskräckt när han hörde att han skulle säljas till träl åt Satan med hustru och barn. Då föll han ned för sin Herras fötter och bad: Herre haf tålmod med mig, jag vill allt betala dig! Det var egenrättfärdigheten, som lärde honom att bedja på det viset, ty hade han känt sin ställning till Frälsaren rätt, så hade han bort inse, att en syndare alldrig kan betala sin syndaskuld, hvarken i denna eller den tillkommande verden. Men han kände icke, huru omöjligt det var för honom att betala sin syndaskuld, derföre bad han alldeles orätt: Herre haf tålmod med mig, jag vill allt betala dig. Hade han känt sin ställning rätt och sin egen svaghet, skulle han hafva bedit ungefärligen sålunda: Herre: Jag kan alldrig betala min syndaskuld; men förbarma dig öfver mig och gör misskund.

Emellertid fick han nåd, ehuru han bad orätt, emedan han bad af hjertat. Och emedan hans syndaskuld blef utstryken, så blef han visst delaktig av nåden. Men huru länge var han i nådaståndet? När han kom ut och började vara obarmhärtig med sina medtjenare, så hade han längesedan fallit ur nådaståndet. Likaså hade David fallit ur nådaståndet när han såg på den nakna quinnan Batseba. Man visste alldrig huru och när han hade fallit ur nåden.

När en människa, genom ovaksamhet faller ur nådaståndet, så inbillar henne djefvulen, att hon är alltjemt i nådaståndet; hon förlitar sig på sina förra nådemärken och tänker vid sig sjelf: jag är ju omvänd och pånyttfödd; jag minns stunden, då jag blef ett Guds Barn; jag kan omöjligen gifva bort den tron att jag icke är ett Guds Barn. Käre, säg min värde vän, huru länge tror du dig kunna lefva på den nåd, som du första gången fick erfara när Du blef ett Guds barn. Du kan ju redan länge sedan hafva förlorat denna nåd, om du icke har tillväxt i nåden. Du ser nu, huru det gick med David, som föll i hordoms synd, när samvetet var sofvande. Du ser huru det gick med den tjenaren, som var skyldig tio tusend pund. Du ser huru det gick med den förlorade sonen som slösat bort sina dyrbara nådes skatter i främmande land. Verldskärleken hade insmygit sig i hans hjerta, dernäst hordoms lustan, ty hans äldre broder förebrådde Fadern, att den förlorade sonen hade slösat bort sina egodelar med skökor.

Alltså är det alldrig värdt, att du litar på nåd som du har erfarit förut, om du icke tillväxer i nåden, så är du förlorad. När en christen litar på den nåd som han förut har erfarit, så blir han en nådatjuf och får snart en död tro. Hvad det betyder att tillväxa i vårs Herres och Frälsares Jesu Christi kunskap? Kunskapen om nåden i Christo är någonting helt annat än nåden sjelf. Nåden kallas också nådakänsla; den består uti lefvande känslor. Men kunskapen om dessa saliga känslor sitter i förståndet och kallas vanligen för christendoms kunskap, eller en klar insigt i nådens ordning. En Christen bör tillväxa i vårs Herres och Frälsares Jesu Christi kunskap, emedan Frälsaren säger: detta är evinnerligt lif, att känna dig allena sannan Gud, och den du sändt hafver Jesum Christum. Men denna kunskap om Gud består icke blott uti en utvärtes kunskap om Gud och andeliga ting, utan den består fast mer uti hjertats känslor. Att känna Gud i hjertat är någonting helt annat än en utvärtes kunskap i Förståndet; dock måste kunskapen i Förståndet tillväxa i samma mon som den Hel. ande meddelar uplysning från hjertat. Och denna kunskap kallas lefvande christendoms kunskap.

Men icke blir människan salig genom blotta kunskapen i förståndet, utan genom hjertats känslor blir människan salig.

Alltså måste den lefvande känslan i hjertat åtföljas af en klar kunskap i förståndet. I synnerhet är det nödvändigt för en christen att känna sig själf och sina onda böjelser; alla djeflar, som bo och grassera i köttet bör en christen kunna känna och urskilja; annars kan han lätt blifva bedragen af djefvulen. Egenrättfärdighets djefvulen kan omskapa sig till en ljusens Engel; den kan förleda äfven en benådad christen till otro, förtviflan, och andra svåra synder och laster; äfven Heders djefvulen kan förleda en christen att förneka sin tro, och icke tala ett ord till någon. Gerighets djefvulen har också sina snaror och nät, som han utlägger för de christna. Att känna dessa djeflar är alldeles nödvändigt, det kallas en rätt syndakänedom, om menniskan känner alla sina djeflar, eller alla sina hemsynder, alla sina böjelser. En christen kan annars icke rätt skilja mellan godt och ondt om hon icke känner sina hemsynder. Och då kan en christen lätteligen blifva förledd af djefvulen att göra synd utan att veta det.

Här är nu ingenting taladt om den stora verlds hopen, som merändels söker att tillfridsställa sina begärelser så snart det kan ske utan ansvar för världen. Huru kan en krögare tillväxa i nåden som slösar bort den dyrbara nådatiden och för en lumpen supstyfver förderfvar många menniskor både till kropp och själ. Om det finns någon nåd hos afgrunds fursten, så måste han framförallt förbarma sig öfver krögarens själ, som bevisat djefvulen så mycket godt, åt denna världenes förste. Ty krögaren har skaffat så många tusende själar till afgrunden, att denna världenes förste icke kan klaga öfver någon försumlighet i tjensten. Och om någons själ är renad i det svarta drakeblodet, så måste det framför allt vara krögarens själ.

Därnäst kommer fyllhunden i nådig åtanka hos afgrundsförsten så vida han har supit upp brödbitarne för sin hustru och sina barn: dessa varelses skola tacka honom på denna dag. Horan och horbocken skola äfven komma i nådig åtanka hos avgrundsfursten, han skall visst icke skyla deras skam för hela världen, och de nakna horungarne skola ropa ack och ve öfver sina föräldrar. Alla dessa barn af den onde, nemligen krögaren, fyllhundar horor och horbockar svärjare och slagskämpar, ska visst komma i nådig åtanka hos afgrundsfursten, sedan de tjent ut sin tid, ty deras själar äro renade i det

svarta drakeblodet, och de tillväxa dageligen i afgrundsfurstens nåd, om de icke omvända sig till den lefvande Guden.

Men börja de gråta och jämra sig här i nådatiden då blir denna världens Förste ond: då kör han ut dem ifrån helvetet och säger: Faren till himmelriket och yla der: jag tål icke se några skrymtare i helvetet, som göra sig till och låssa vara gunådeliga, och kattmusik vill jag icke höra. Hvert vilja nu de arma själarne taga vägen, när de blifva utkörda ifrån helvetet: de måste taga sin tillflykt till Jesum af Nazaret. Petrus går ut i förstugan och gråter der, ty han skäms att visa sina tårar för verlden: men den botfärdiga quinnan i Simons hus, hon har intet hof att skämmas: hon kan icke dölja sina tårar för verlden. Kanske var det du Maria Magdalena, som gret der första gången, när Jesu ord nådde dit hjerta, kanske var det du Maria Magdalena, som samvetet slog, när du kom ihåg huru djupt du sårat det himmelska Gudahjertat med ditt ogudaktiga och otuktiga lefverne. Kanske var det du, som sedan göt den dyrbara Nardus oljan på Frälsarens hufvud. Om de dygdiga Fariséerna se dig hålla ångerns bittra tårar på Frälsarens fötter så undra de, att en sådan man som Jesus Nazarenus, som ger sig ut för en profet och en lärare sänd af Gud, de dygdiga Fariséerna undra att Han kan tåla, att en så otäck quinna får handtera honom på det viset, ty de dygdiga Fariséerna tycka, att hon borde packa sig ut och icke stå der och lipa. Marias tårar förefalla dem som oanständiga: hennes gråt låter som kattmusik i deras öron. Men gråt Maria, och om du tycker, att dina tårar äro syndasmittade, så torka bort dem med dit hufvudhår. Frälsaren ser nog ändå din kärlek och din välmening. Och emedan du älskade mycket, har du fått mycket förlåtet. Nu måste du tillväxa i nåden och vårs Herras Jesu Christi kunskap; om din Tro skall bibehållas lefvande så måste du tillväxa i nåden, du måste skaffa olja i lampan, medan denna korta och oskattbara nådenes tid varar — att din lampa icke slocknar, när Brudgummen kommer. Kanske snart skallar ropet: Si, Brudgummen kommer gån ut emot honom. [Amen]

Ottesångspredikan på tredje Bönedagen 1859.

Dagens heligaottesangs Text finnes upptecknad i Evangelisten Johannis Evangelium uti dess 8. Capitel och 12. vers: och lyda orden sålunda: *»Jag är världens ljus: den mig följer han skall icke vandra i mörkret.*

Med anledning af vår Uplästa heliga Text, skole vi på denna heliga stund genom Guds nåd betrakta:

»det andeliga mörkret och det andeliga ljuset». Med mörkret menas i den Heliga Skrift icke allenast okunnighet i Guds ord, utan äfven oerfarenhet i nådens ordning, och vidare ett falskt förlitande på egna verk och gerningar; en stor okunnighet om Saligheten, en falsk föreställning om Guds person och Hans höga egenskaper, en falsk lära om människans förmögenheter och deras inbördes förhållande. Men med mörkret menas äfven otro, förakt för Guds ord och sakramenterna, och slutligen menas med mörkret ett ogudaktigt lefverne såsom apostelen Paulus visar, då han upräknar mörkrets gerningar, bland hvilka nämnas hor, boleti, lösaktighet, dryckenskap, otukt, hvilka hedniska laster ännu gå i svang ibland oss: ett sådant lefverne kallas i Skriften för mörker.

Men med ljuset menas icke allenast en sann kunskap om Gud, en sann kunskap om människans egen natur, utan äfven erfarenhet i nådens ordning, således icke blott Christendoms kunskap utan äfven Christendomen i människans hjerta, hvartill hör en kännbar och förnimbar hjertats och sinnets förändring, som i Skriften kallas omvändelse och pånyttfödelse: med ljus menas äfven ett heligt lefverne och alla christeliga dygder: men framför allt en lefvande tro, som visar sig verksam uti afsky för synden, samt uti en kännbar glädje, hvilken endast benådade själar kunna erfara. Frälsaren lofvar i dagens Text att den som följer Honom, han skall icke vandra i mörker. Men till Frälsarens efterföljelse fordras ovillkorligen, en sann omvändelse, bättring, nyfödelse och en lefvande tro. Den som vill komma till det sanna ljuset, han måste först blifva en sann christen, och dertill fordras först, en sann, uplysning af Guds anda genom ordet, ty den som icke har fått den helige anda, han förstår icke Guds ord rätt. Och den som icke förstår Guds ord rätt är i villfarelse och andeligt mörker. Utom den stora hopen som

föraktar Guds ord och sakramenterna finns det mången nu för tiden, som menar sig hafva förstått Guds ord rätt. Men det är just frågan om Guds ords rätta förstånd, då den ena bibeltolkaren tolkar ett skriftenes språk på ett sätt, en annan tolkar på ett annat sätt: Huru kan då den enfaldige förstå Guds ord rätt, då till och med de höglärda bibeltolkarena förstå ett och samma språk olika. Enligt vår Lutherska lära måste Guds ord vara det enda rättesnöret för människan både uti lära och lefverne. Här duger således icke förnuftets ljus. Här duger icke denna världenes visdom, som menar att människan kan blifva salig utan Bibel, utan andeliga böcker, bara han följer förnuftets ledning.

Det är nu för tiden mången höglärd, som påstår, att människan icke behöfver känna försonings verket eller läran om rättfärdiggörelsen genom tron allena utan gerningar. När nu denna världenes vise som dock grubblat och funderat mycket om människans tillstånd efter döden icke hafva någon annan tröst att gifva oss än den falska läran, att man för att blifva salig icke behöfver känna försoningsverket, utan endast följa förnuftets ledning: huru skall då den enfaldiga veta huru och på hvad sätt människan skall blifva salig, när hon i sin sorglöshet slänger boken under bänken, så snart hon läst in sig; och bryr sig sedan icke om hvarken Gud eller Guds fiende, bryr sig icke om huru han lefver, utan låter det ramla af genom världen i sus och dus, i dryckenskap, otukt, svordomar, Guds namns missbruk, högfärd och grannlåt, flärd, fåfänga, allehanda världsliga nöjen och tidsfördrif, öfverdåd, vrede, hat, trötter, slagsmål, gerighet, tjufveri, Guds ords och sakramenternas förakt. Och ett sådant lefverne se vi nu hvar dag för våra ögon: liksom Gud vore en blind Gud som ser intet, eller en döf Gud, som hör intet, eller en sådan barmhärtig Gud, som icke bryr sig om huru människan lefver, icke heller tager sig an hvad man har för tro, utan låter människan lefva som hon vill efter sina onda lustar och begärelser: Och tager henne *ändå* till himmelen efter döden.

Si! just ett sådant lefverne är det som i skriften kallas för andeligt mörker och blindhet. Och detta mörker sticker då mest i ögonen, när en gnista af andeligt ljus uppenbarar sig på något ställe. Då heter det om hvar och en, som visar tecken till andeligt lif: svärmeri, kätteri, villfarelse. Då församlar sig den vilda världshopen liksom för att se och gapa. Då Lärjungarne

uppfylldes af den heliga anda om Pingstdagen, uppfylldes den stora hopen af förvåning; men somliga gjorde gäck af den helige andes verkningar och sade: *»desse är fulle af sött vin»*. Verlden mottog christendomens första verkningar med gäckeri men det dröjde icke länge, innan den stora hopen uppfylldes af bitterhet och andeligt hat mot de christna. Och allestädes hvarest den sanna christendomen har uppenbarat sig, der har ock det andeliga hatet uppenbarat sig; alla sanna christna hafva blifvit hatade, föraktade och förföljda af verlden.

Och detta var nu det andeliga mörker, som den andeliga solen neml. Guds Son kom att skingra. Men solens strålar nå icke till afgrunden, hvarest mörksens andar bo. Ty de varelser, som aldrig sett ljuset, blifva starrblinda, när ljuset kommer öfver dem. Mörksens andar hata ljuset, emedan deras gerningar äro onda. Alla naturliga menniskor mena att det andeliga mörkret hvaruti de äro födda och uppväxta är det rätta ljuset. Och därför säga alla, som äro uppväxta i det andeliga mörkret, nemligen denna verldens vise som sjelfve stakat ut en väg för sig, efter hvilken de vandra till evigheten — sådana säga: vi behöfva icke någon bättre upplysning än vi kunna få af förnuftet. Vi se i förnuftets ljus den väg, som menniskan bör vandra för att uppfylla sin bestämmelse, vi behöfva icke känna andra lagar; vi behöfva icke känna försoningsverket, vi kunna af förnuftet få den sanna upplysningen och uti förnuftets ljus se vi vägen till lifvet; när vi följa förnuftets ledning kunna vi uppfylla ändamålet med vår tillvarelse på jorden. Somliga säga: *»då jag gör hvar man rätt kan Gud icke döma mig»*. Andra säga: när menniskan gör allt hvad hon kan och förmår till sin förbättring, då måste Gud blifva ansvarig för hennes själ, om Han ändock dömer henne. Andra åter gå ännu längre uti egenrättfärdighet och säga: *»Jag bar gjort mera godt än ondt i verlden, och jag hoppas, att Gud belönar mig i en annan verld. Och har jag någonting felat, så förlåter han väl. Allt sådant är nu tänkt och taladt i förnuftets ljus.*

Men huru öfverensstämmer nu denna lära med våra symboliska böcker, hvarest det heter: att *»menniskan är af Naturen ett vredens barn utan Gudsfruktan, utan kärlek till Gud utan tro på Gud.* Och huru öfverensstämmer nu denna Luthers lära med den lära, som en del af denna verldenes visa drifva ännu i våra dagar: Denna verldenes vise påstå, *»att*

menniskan är positive god, d. v. s. hon är af själ och hjerta god. Hon behöfver således ingen bättring göra. Hon är bra som hon är. Vi tala nu icke om den enfaldiga verldshopen, som alldrig bryr sig om hvarken Gud, himmel eller helvete, utan lefver för dagen och följer sina köttsliga lustar och begärelser, utan att bry sig om hvart det bär af till slut. Utan vi tala nu om denna verldenes vise, som lefva i förnuftets ljus, utan att bry sig om försonings verket. Luther disputerade med de påfviska om människans vilja och påstod, att människan icke har någon fri vilja i andeliga ting, att människan icke kan hvarken börja eller fullborda bättringen, samt att Guds anda måste verka i henne både vilja och gerning efter sitt goda behag. Huru öfverensstämmer nu denna Luthers lära med den lära som denna verldenes vise drifva, att människan har en fri vilja i andeliga ting, att hon kan förädla sin vilja och göra sig sjelf god.

Allt detta är nu tänkt och taladt i förnuftets ljus. Men var nu detta verldenes ljus; var Frälsaren en af denna verldenes vise? Många af denna verldenes visa hafva verkligen inbillat sig, att han var den förnämsta ibland denna verldenes vise. Men andra åter hafva påstått, att det skulle hafva stått mycket bättre till med verlden, om icke det christna svärmeriet hade kommit i verlden. Finnes här nu någon som vill följa Frälsarens exempel i lära och lefverne och genom denna efterföljelse komma till det sanna ljuset. Han har sagt i dagens text, Jag är verldens ljus: den mig efterföljer, han skall icke vandra i mörkret. Men Han har också sagt, att ljuset kom i verlden, men människorna älskade mera mörkret än ljuset, ty deras gerningar äro onde. Detta har blifvit bekräftat ifrån Christendomens första början intill våra dagar. Den lilla hop som kallades för christna har redan ifrån första början blifvit gäckad, smädad, föraktad och hatad af verlden; och detta gäckeri, denna försmädelse, detta förakt, detta andeliga hat måste sanna christna emottaga af verlden ännu i denna dag. Hvar häldst sanna christna uppenbara sig, der blifva de föremål för verldens hat och förföljelse. Och deruti består det andeliga mörkret, att hvar och en som dräper Christi lärjungar tror sig göra Gudi en tjänst dermed.

Forblindelsen skulle icke vara så stor som den är, om verlden kunde erkänna den lefvande christendomen såsom ett Guds verk i människan.

Verlden skulle då följa Gamaliels visa råd och låta de christna vara i frid. Men Gamaliels visa råd följdes icke länge. Om en och annan fiende till christendomen och till de christna blir fasttagen liksom Saulus: då måste en sådan först blifva solblind af det himmelska ljuset och erkänna sin andeliga blindhet. Saulus vandrade i förnuftets ljus, när han förföljde de christna: men när himmelen öppnades för honom då fick han se ett annat ljus, hvilket han aldrig sett förut. Och så måste det gå med hvar och en, som vill blifva en sann christen. Han måste först erkänna sin andeliga blindhet, ty annars går det som Frälsaren säger i Joh. 9:41: voren i blinde: då haden I icke synd. Men nu sägen I: vi se; derföre blifver eder synd. Det vill säga: Om I erkänden eder andeliga blindhet så skulle I låta leda eder till det andeliga ljuset, men nu hafven I den inbillningen, att I sen den rätta vägen till ljuset, och derföre kunnen I icke låta öfvertyga eder om sanningen af den christna lärans gudomliga ursprung.

Vi kunna icke säga att vi hafve sedt mera än en skymt af det andeliga ljuset och denna gnista af den eld, som Frälsaren kom för att upptända på jorden har uti verdens ögon sett ut som en gnista sprakad från afgrunden, som bör släckas genast. Men vi tro och hoppas, att denna strimma af andeligt ljus skall ännu visa sig som en flamma på himlahvalvet, ehuru ohygglig den ser ut för verlden. Likasom de visaste hedningar ansågo christendomen för ett ohyggligt svärmeri, så anses den sanna christendomen ännu i dag för svärmeri. Men på döds bädden måste mången bekänna, att det icke är svärmeri, utan en Guds kraft, som trotsar Helvetet och döden och uppfyller de christna med glädje i sjelfva döden. Men christendomens vedersakare måste falla i förtviflan och döma sig sjelfva i det viktiga ögonblicket, när de skola vandra till evigheten. Maria! Din Frälsare lefver och Han skall uppväcka dig på yttersta dagen och gifva dig lifsens krona. Amen.